

Fjølmiðlar:

– ALMENNUR BOÐBER
KRITISKUR MÓTSPÆEMBÆTISMENN KØVDU FYRSTU
FJØLMÍÐLARROYNDINA

Spyrt tú fjølmiðlafólk, so viðganga tey ikki, at tey renna ørindini fyri nakran, tí tað er í stórari mótsøgn til tað, sum ein fræls pressa hevur sum aðalmál: At halda hátt leiðreglur um góðan fjølmiðlasið.

EIRIKUR LINDENSKOV

Tað er ikki av ongum, at fjølmiðlar verða lagdir undir at renna ørindi. Tí fjølmiðlarnir eru upprunaliga settir í verða til at renna ørindi fyri onkran – í øllum førum teir føroysku.

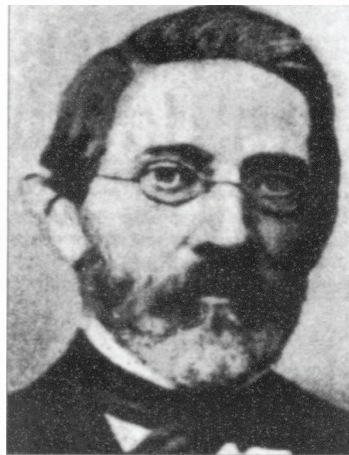
Fara vit aftur til fyrstu royndina við fjølmiðlum í Føroyum, so var tað, tá Niels Winther gav út Færingetidende á fyrsta sinni tann 13. mai í 1852. Og tað var júst fyri at virka ímóti danska

embætisvaldinum í Føroyum, sum sambært honum misnýttu valdsstöðu sína.

Tann fyrsta fjølmiðlaroyndin í Føroyum fekk ein bráan enda, tí tað ov mikið fyri yvirvöldina at fáa mótspæl, so Niels Winther var stutt og greitt køvdur, so hann gavst eftir einans níggju blaðút-gávur.

Í blað nummar 8 hevði Niels Winther eina hvassorðaða atfinning at einahandlinum og varð stevndur fyri hetta brotið:

»Nu gaar det for vidt med

Monopolhandelens Snyderi. I Mai Maaned blev der fra Handelsstedet her i Thorshavn udleveret en Rulle Skraatobak af Jørgen Bechs Fabrik, der da det skulle bruges, befandtes at være spundet omkring tvundet tykt Sejl garn og hvori der som sædvanlig var indstykket en Mængde Træpinde af over én Tommers Længde (næsten en halv Tomme Omkreds)....

Den konstige, noget sejge Indmad i denne Tobak er saa tyk at den kunde benyttes til deri at

hænge en voxen Mand, ja selv en velmædsket Handelsdirekteur.»

Fyri hesa grein var Niels Winther dømdur at gjalda 600 ríkisdálar í bót. Tað megnaði hann ikki, men góðir vinir hjálptu honum.

Og tá maðurin, sum hevði kært um tubbakkið ikki vildi leggja eið uppá, at snørisendi hevði verið í tubbakkinum, so gavst Niels Winther við blaðútgávuni eftir hendan dómin.

FRÁ PAPPÍRI TIL INTERNET

»Internetið fer at kollvelta samfelagið« segði stjórin á Elektron, tá fyrsti Sosialurin fór á internetið fyri 20 árum síðani

EIRIKUR LINDENSKOV

Í sjeyti- og áttatiárunum høvdu politisku bløðini góðar dagar. Nógvar varð skrivað, og bløðini gjørdust alsamt størri í vavi.

Hóast tað mangan var ringt at fáa endarnar at røkka saman – hjá øllum uttan hjá Dimmalætting, so gekk tað kortini. Løgtingið játtaði flokkunum pengar til politiska upplýsing, sum beinleiðis vóru ætlaði til floksbløðini, hóast heitið á stuðlinum bendi á, at hann

skuldi til floksorganisatiónirnar.

Men politisku fjølmiðlarnir komu undir trýst. Eingin ivi er um, at útvarpið og sjónvarpið hava havt sína stóru ávirkan á ta gongdina – og tað, at vit finga fystu útbúnu journalistarnar. Tað merkti tíðindaflutningin í sjeytiárunum, og tað er ikki fyrr enn tá, at vit veruliga kunnu tosa

um journalistikk. Fyri ta tíð høvdu bløðini frá sagnir frá hendingum í samfelagnum, men lögdu størstan dentin á at vinna »sínun« flokki fyrimunir. Veruligan viðgerandi journalistikk høvdu vit ikki.

Socialurin og Dimmalætting vóru tey einastu av floksbløðunum, sum hóraðu undan. Samstundis sum tíðin er ímóti

floksbløðunum, so fáa vit ta stóru búskaparkreppuna í Føroyum í nítíárunum, sum tók grundarlagið undan øllum, sum ikki hevði trygt grundarlag at standa á.

Men tá politiska haftið varð slept, so komu nýggjar avbjóðingar.

Føroyingar sluppu á internetið í 1996, og tá Sosialurin alment kom á netið í november í 1997 segði til dømis stjórin á Elektron, Niels Christian Nolsøe, í Sosialinum, at internetið fór at kollvelta samfelagið. Og tað gjørdi tað av sonnum.

Í dag er internetið ein samrunnin partur av øllum fjølmiðlum. Ein miðil, tað verið seg útvarp, sjónvarp ella blað, sum ikki eisini er á netinum, hevur ongan kjans. Siðbundnu inntøkukeldurnar hjá bløðunum eru álvarsliga hóttaðar,

tí lýsingar floyma út á internetið heldur enn í prentaða miðil.

Bløð kring allan heim gjørdur tann feilín, at tey hava latið alt ov nógv ókeypiss tilfar á internetið. Tað merkir sjálvandi mistar inntøkur, tí lýsingarparturin á internetinum uppvigar ikki fallandi sølu av bløðum og blaðhaldi. Nú verða nógvar royndir gjørdar at samantivnna blaðhald á pappíri við blaðhald á netinum, sum tey eitt nú í Noreg hava havt sera góðar royndir við – og fyri fyrstu ferð í fleiri ár kunnu fleiri bløð erpa sær av framgongd í haldarum.

Hetta verður eisini uttan iva framtíðin hjá bløðum sum miðil, at internetið alsamt tekur yvir, har pappírið sleppur.